

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1908 nov. 21.

Jelen vannak: *Fináczy Ernő* dr. elnöklése mellett *Bárczy István* polgármester, *Bardócz Pál*, *Bokor József*, *Böngérfi János*, *Bihari Mór*, *Danilovics Kálmán*, *Erődi Béla*, *Geöcze Sarolta*, *Gyulai Ágost*, *Gyulay Béla*, *Havass Gyula*, *Havass Irma*, *Hegedűs István*, *Kerékgyártó Elek*, *Kovács János*, *Kozma László*, *Málnai Mihály*, *Málnási N.*, *Migrai József*, *Munkácsi Kálmán*, *Nagy László*, *Négyesy László*, *Révay Dániel*, *Szabó Péter*, *Székely György*, *Waldapfel János*, *Wangel Jenő*, *Weszely Ödön*, *Winkler Lajos*, *Quint I. Trajtler Károly*, utóbbi mint jegyző. Ezeket kívül igen nagy számban veudégek.

I. *Elnök* az ülést megnyitván bejelenti, hogy az októberi gyűlés határozatainak megfelelőleg az elnökség dr. *Kiss Áron* özvegyének külön részvétíratot küldött. Bejelenti egyúttal, hogy a Társaság nevében *Beöthy Zsoltot* 60 éves fordulója alkalmával külön iratban üdvözölte.

II. *Imre Sándor* dr. székfoglaló előadást tartott a következő cím alatt: «*A nevelés sorsa és a szocializmus*».

Előadó ismertette *A nevelés sorsa és a szocializmus* c. nagyobb tanulmányának gondolatmenetét. Abból indul ki, hogy a mostani zavaros korszakban a kibontakozás és haladás útját csak az *önismeretre* való törekvés mutathatja meg. Ezért kell tisztáznia a nevelést végző iskolának saját helyzetét, a küzdő áramlatokkal való viszonyát s megállapítania ama frázis értelmét, hogy az iskola és az élet egymástól idegen. Kimutatja a tanulmány, hogy ma (főként a középiskolában, annak szervezete és életfolyása miatt) rendszeres nevelés nem folytatható s így az eredmény csak a sokféle hatás esetleges csoportosulása. Az előadó szerint a helyzet akkor válnék kedvezővé, az iskola csak akkor tudna vezető lenni a nevelés különböző tényezői között, ha az egész társadalom gondolkozása tárgyias nevelői gondolkozássá nemesbülne. *A nevelői gondolkozás és a társadalmi mozgalmak* című következő és egészen felolvasott fejezet azt bizonyítja, hogy a nevelélméletnek számolnia kell a ma uralkodó áramlatokkal, melyek a

nevelésen való gondolkodást maguk érdekében alakítják. E mozgalmak között legfontosabb a nevelés szempontjából a szociális demokrata párt által irányított mozgalom, melynek a nevelésre vonatkozó elemeit a tanulmány második része tárgyilagosan egybeállítja. A végső fejezetek azt mutatják meg, hogy a szocialisták nevelési követelményei és alapelvei a nevelés történetében nem jelentenek újságot. Nevezetes azonban az egész kérdés megítélésének szocialista szempontja, mely e felfogás terjedése által a köznevelésre nézve komoly jelentőségű, több tekintetben (a nevelés jelentőségének felismerhetése, a művelődés terjesztésének határozott szándéka stb. miatt) kedvező hatású, de épen a határozott pártszínezet miatt nem az az objektív pædagogiai gondolkodás, mely általánossá válhatnék. Ezért a szocialisták nevelői gondolkozása még nem alkalmas a rendszeres nevelés biztosítására, aminek érdekében egészen elfogulatlan, a haladást mellékes tekintetek nélkül szolgáló gondolkodásra van szükség. Ennek fő vonásait igyekszik a befejezés megjelölni.

Elnök a Társaság érzelmeit tolmácsolja, amikor az előadónak tartalmas és értékes székfoglaló értekezéseért köszönetet mond; egyúttal meleg szavak kíséretében átnyújtja előadónak a részére kiállított rendes tagsági oklevelet.

Elnök továbbá örömeinek ad kifejezést, amidőn 9 hónapi távollét után körünkben újra üdvözölheti *Erődi Béla* alelnökünket, aki távol hazánktól, Londonban, a magyar kiállítás egyik főintézője volt s munkásságával a magyar névnek dicsőséget szerzett.

Elnök végre felhívja a Társaság tagjait, szóljanak hozzá az előadó által fölvetett kérdéshez.

Hegedűs István nem tudja eléggé kifejezni köszönetét az előadónak, amiért objektív módon tárgyalta tételét s azt hiszi, hogy az előadásnak ez az objektív szelleme kifelé is kedvező hatást fog gyakorolni. Szólo tapasztalatai szerint a nevelés terén túlságosan a multra építettünk s a gyakorlati étellel szorosabb kapcsolatba jutni nem igyekeztünk. A szocialisták ereje épen abban nyilvánul, hogy a való életből veszik jelszavaikat. Igaz, hogy bizonyos anarchista jelszavaknak még mindig felülnek, de meggyőződésből mondja, hogy ezekből a gyermekbetegségekből ki fognak vergődni ők is, és mihamar észre fogják venni, hogy nekik is mélyebben kell szántaniok, ha a modern élet mérhetetlen kincseit birtokukba akarják venni. Nagyon tetszett felszólalónak az előadó által hangoztatott jelszó: hogy t. i. az iskola szelleme és a közszellem egymáshoz közelebb kerüljön, egymásközt szorosabb kapcsolat létesüljön, ami csak akkor sikerülhet, ha képesek leszünk nevelési közgondolkodást teremteni. A különböző tanulmányi ágak közül csakis a természettudományok felelnek meg

legjobban ennek a célnak, mert ebben található fel a legtöbb kapcsolatot az élettel.

Elnök nem óhajt beleszólni a vitába; azt a meggyőződését azonban ez alkalommal is ki akarja fejezni, hogy csakis a történeti hagyományok alapján fejleszthetjük tovább iskolai rendünket.

Nagy László szerint előadó nem tünteti fel helyes világításban a protestantizmus szerepét a neveléstudomány kialakításában. Előadó szerint a neveléstudományra egyrészt a katholicizmus, másrészt a szocializmus van irányító hatással. Ellenben a protestantizmustól megtagadja ezt s a protestánsok pædagogiai működését színtelennek mondja. Felszólaló szerint mind a katholicizmus, mind a szocializmus a maga szubjektív érdekei szerint fogja fel és irányítja a nevelés feladatait és módját. Ezekkel szemben a protestantizmus s maga az állam is, mint nevelő tényező korántsem jellemezhető színtelenség bélyegével. Hanem igenis, a protestánsok és az állam nevelési irányában s iskoláiban keresendők azok az objektív elemek, amelyekből előadó is fel akarja építeni a tiszta neveléstudományt. Természetesen, nem szabad a kutatást pusztán a középiskolák körére szorítani, hanem az összes iskolákra ki kell terjeszteni.

Waldapfel János másként, mint bírálva nem szólhat a kérdéshez. Kifogásolja előadó értekezésében, hogy a definíciókban nem eléggé különböztet, nem eléggé élesen formulázza tételeit. Új dolgot nem igen vett észre előadó fejtegetéseiben. A nevelés fogalma mindenféle nevelésre illik. A sokféle (u. i. családi, rendi, katonai, felekezeti stb.) nevelésből kell levonni a nevelésnek azt a fogalmát, mely általános, s melyet nemzeti nevelésnek is neveznek, mely a nemzeti élet gondolatából fejlődik s melynek orgánuma, az iskola. Azon kell tehát lennünk nekünk pædagógusoknak, hogy megkeressük, melyek a nemzeti nevelés feladatai? Ezt keresi elsősorban mindenféle tanterv s ha a történeti hagyományok után kutatunk, látni fogjuk, hogy a Ratio Educationistól kezdve egészen a legújabb tantervig valamennyi a nemzeti fejlődés alapjaira támaszkodik. Felszólaló nem helyesli előadónak azt a kijelentését sem, mintha a középiskolákban a nevelésre súlyt nem helyeznének s ez nem volna tervszerű és rendszeres. Minden tanító és tanár, aki tanít, egyúttal a nevelés feladatát is szolgálja.

Elnök figyelmébe ajánlja a felszólalóknak azt a körülményt, hogy az előadó csak vázlatosan ismertette munkáját, azt szószerint nem olvasta fel, tételeinek megokolását részleteiben nem ismertette s ez okból mélyebbre ható bírálat fölötte nem is mondható.

Dr. *Munkácsi Kálmán* Hegedűs István szavaira reflektálva annak a véleményének ad kifejezést, hogy a szocialista gondolkodástól

a történelmi oktatás mélyítése által óvjuk meg az ifjúságot. A fejlődést kell a tanulókkal megértetni, vagyis azt, hogy a szocializmust, mint a multban sok más mozgalmat, a történelmi fejlődés hozta a maga idejében létre. Ebben azonban a mai tanterv, főként annak a középkorra vonatkozó része nem segíti kellőleg a tanárt, mert a német nép történetével, a többi kulturnép története rovására túl sokat foglalkozik.

Dr. *Székelly György* a kifejldött vitában nem kíván részt venni, de egy megjegyzését nem hallgathatja el. Waldapfel János azokat a kulturjavakat emlegeti, melyeket az elméleti pædagiának kell megállapítani és amelyeket aztán éppen a gyakorlati tanítói és nevelői működésnek kell a következő nemzedéknek átadni. Nem vonja kétségbe, hogy ezen kulturális javakat maga a középiskolai tanterv is megállapítja a maga módján és a saját elvei szempontjából. Azonban a kulturális javakra vonatkozó elméletet folyvást revideálni kell, mert a társadalom folyvást halad és fejlődik, újabb igények és szükségletek merülnek fel s értébecslésünk is változásnak van alávetve. A szocializmusnak éppen arra kell sarkalnia az elméleti pædagiának embereit, különösen napjainkban, hogy azon kulturális javak értékét igyekezzenek kétségbevonhatatlanul és lehetőleg minden oldalról kifejteni, megalapítani, melyeknek jelentőségét, pædagogiai értékét éppen a szocialisták tagadják. Ilyen javak például a história, a nemzeti eszme, a vallás és a többi. Ezeknek a pædagogiai értékét kell minden oldalról megvilágítanunk s kimutatnunk, hogy ezeket mellőzni, eliminálni bosszutatlanul semmiféle nevelésnek nem lehet.

Dr. *Imre Sándor* előadó válaszolt a megjegyzésekre. Kiemelte, hogy bevezető szavai fel nem olvasott fejtegetéseinek csupán eredményeit tartalmazták; amit mondott, abban nem volt támadás, hanem tények megállapítása és a köznevelés más állapotának olyan megjelölése, mely meggyőződése szerint az igazságnak megfelel.

Elnök ismételten köszönetet mondott az előadónak és a hozzászólóknak érdekes és értékes megjegyzéseikért.

Helyreigazítás. Multkori tudósításunkból, melyet a londoni morálpædagogiai kongresszusról írtunk, kimaradt *dr. Erdődi Béla* kir. főigazgató úr neve, ki nemcsak jelen volt a kongresszuson, hanem az előkészítő tanácskozáson is részt vett, s fel is szólalt. A felszólalók között pedig *dr. Bokor József* is ott volt, ki francia nyelven szólt az első kérdéshez. Felszólalását a következő számban közöljük.
